

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERE

38408/2012.

ELŐTERJESZTÉS

**a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve
kiadásáról**

Budapest, 2012. augusztus

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az előterjesztés célja

1.1.A miniszteri rendelet kiadásáról szóló előterjesztés elfogadásával elérni kívánt közpolitikai cél

A tárca kiemelt feladatának tekinti, hogy a Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: NAT) megújításával párhuzamosan kerüljön sor a nemzetiségi óvodai nevelés és a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás tartalmát meghatározó miniszteri rendelet (a továbbiakban: Irányelvek) szükség szerinti korrekciójára annak érdekében, hogy a NAT előírásaival egyidőben épülhessenek be e rendelkezések is a nemzetiségi óvodák, iskolák pedagógiai programjába.

1.2.A miniszteri rendelet kiadásáról szóló előterjesztés szükségességének okai

A nemzetiségek jogairól szóló CLXXIC. törvény (a továbbiakban: Njt.), valamint a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) elfogadását követően, a NAT újraszabályozásával párhuzamosan szükségessé vált a nemzetiségi óvodai nevelést és a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatást meghatározó szabályok áttekintése, korrekciója.

A tartalmi szabályozás elemeit – a NAT előkészítésével egyezően – az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet készítette elő nemzetiségi nevelési-oktatási szakemberek bevonásával és az országos nemzetiségi önkormányzatok együttműködésével.

A tervezet a korábbi szabályozással összevetve az alábbi **fontosabb új elemeket** tartalmazza:

1. A rendelet a **nemzetiségi óvodai nevelést, iskolai nevelés-oktatás megszervezését kezdeményezésére, valamint a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás iránti igény bejelentésére szolgáló iratmintával** egészül ki (1-2. melléklet). A nemzeti és etnikai jogok országgyűlési biztosa 2011-ben vizsgálta a nemzetiségi óvodai nevelés, majd a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás helyzetét. Mindkét jelentésében felvetette a nemzetiségi nevelés, oktatás igénylésének, kezdeményezésének az egységesítését, de az Oktatási Hivatal részére az oktatásért felelő miniszter által a 2010/2011. tanév rendjében előírt, a nemzetiségi nyelvoktató iskolák működése tárgyában lefolytatott szakmai ellenőrzés is megerősítette ennek szükségességét.

A nyilatkozat legérzékenyebb pontja a nemzetiségi hovatartozás vállalása. A nemzetiségi ombudsman a fent hivatkozott jelentéseiben kifejtette, a nemzetiségi nevelésben, oktatásban való részvétel a nemzetiségi törvény hatálya alá tartozó nemzetiségek joga, ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy Magyarország a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájában igény esetén vállalta a megjelölt nemzetiségi nyelveknek a környezet nyelveként történő oktatását az adott nemzetiséghez nem tartozók számára is. A jogszabályok szabad kapacitások esetén eddig is és a jövőben is lehetővé teszik a nemzetiséghez nem tartozók részvételét a nemzetiségi nevelésben, oktatásban. Ennek gyakorlati érvényesítésére azonban ezirányú nyilatkozat hiányában eddig nem volt lehetőség, ezt a problémát is rendezné a nyilatkozat. A javaslat szerint a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás megszervezését csak a nemzetiségüket vállalók kezdeményezhetik. A nemzetiségi nevelésbe, nevelés-oktatásba azok is bekapcsolódhatnak, akiknek szülei nem nyilatkoznak az adott nemzetiséghez való tartozásról, azonban az előnyben részesítési kedvezmény csak e vállalás esetén érvényesíthető.

2. A nemzetiségi ombudsman jogalkotási javaslatára a tervezet részletszabályokat állapít meg a **nemzetiségi nevelés, oktatás igényfelmérésének** a folyamatára.

3. A **kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás részletszabályait** a közoktatásról szóló 1993. évi LXXVIX. törvény, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet állapította meg. Az Nkt.-ből annak keretjellegrére tekintettel e szabályok kimaradtak, szükségessé vált azok megjelenítése valamelyik végrehajtási rendeletben. E tervezet arra tesz javaslatot, hogy a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás részletszabályai e rendeletben, egy helyen kerüljenek megállapításra.
4. A nemzetiségi óvodai nevelés és iskolai nevelés-oktatás formái között a **roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda és a roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás fogalma** pontosításra kerül. Önálló nevelési, oktatási formaként csak a magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda és a magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás kerül megjelenítésre, a romani vagy beás nyelven nevelő óvodákat, valamint a romani vagy beás nyelvet oktató iskolákat a nemzetiségi anyanyelvű, nemzetiségi kétnyelvű óvodák, illetve a nemzetiségi anyanyelvű, a nemzetiségi kétnyelvű vagy nemzetiségi nyelvoktató iskolák integráns részeként kell értelmezni.
5. A **nemzetiségi népismeret**, valamint a **nemzetiségi nyelvoktató iskolákban az anyanyelv oktatására meghatározott időkeret** változna.
 - a) Az előkészítésbe bevont nemzetiségi szakértők javaslata szerint a **népismeret** az alsó és felső tagozaton **egységesen heti 1 órában** kerülne megállapításra, az **integrált nevelés-oktatás lehetősége megszűnne**, és **e tantárgy oktatása anyanyelven történne**, a nemzetiségi nyelvű és magyar nyelvű nevelés-oktatás választásának a lehetősége csak a roma/cigány nemzetiség esetében lenne biztosított.
 - b) A szakértők javaslatának megfelelően a tervezet **a nemzetiségi nyelvoktató iskolákban** az anyanyelv oktatására meghatározott időkeretet – a romani, beás nyelvoktatás kivételével – egységesen **heti 5 órában** állapítja meg (korábban csak a német nemzetiség esetében írta ezt elő a jogszabály). Több országos nemzetiségi önkormányzat is jelezte, hogy esetükben ez szakmailag lehet, hogy nem vállalható, végleges álláspontjuk az államigazgatási egyeztetés során alakul ki. Mivel e jogszabály tekintetében egyetértési joggal rendelkeznek, álláspontjuknak megfelelő szabályozást kell majd választani.
 - c) A **romani és beás nyelvek oktatásának az időkerete** heti két órától **heti 3 órára** emelkedne, és **megszűnne a teljes időkeret tömbösítésének a lehetősége**. E változtatással az Országos Roma Önkormányzat előzetesen egyetértett, jelezve azt, hogy – bár szükséges lenne – a nyelvszakos pedagógusképzés hiányosságai nem teszik lehetővé a magasabb óraszám előírását, ezért annak fokozatos emelését javasolják.
6. A korábbi szabályozásban szereplő **közös fejlesztési feladatok** – tekintettel arra, hogy a szabályozás nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatokat tartalmaz – **elhagyásra kerülnek**. Azon nemzetiségeknek, amelyek esetében még nem kerültek kidolgozásra a részletes fejlesztési feladatok, a nevelés-oktatás tartalmát a rendelet 4. melléklet 1. rész II. A nemzetiségi nevelés-oktatás fejlesztési feladatai c. fejezet figyelembevételével kell meghatározniuk.
7. Az új NAT tervezetének a magyar nyelv és az élő idegen nyelv oktatását meghatározó szabályozása figyelembevételével a nemzetiségi szakértők javaslatára **pontosításra kerülnek a nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok**.

A nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok a korábbiaknak megfelelően magyarul és nemzetiségi nyelven kerülnek kiadásra. **A jelen tervezet – terjedelmi okok miatt – csak a magyar nyelvű változatot tartalmazza.** A fejlesztési feladatok nemzetiségi nyelveken is elkészültek, azokat csak az államigazgatási egyeztetés lezárását követően javasoljuk majd beépíteni

azzal, hogy az államigazgatási egyeztetés során az érintett nemzetiségi önkormányzatok részére az anyanyelvükön elkészült anyagok is kerüljenek megküldésre.

Fentiek, valamint az Njt. által bevezetett terminológia változása (a nemzeti és etnikai kisebbségek, kisebbségek kifejezés helyett a **nemzetiségek, nemzetiség kifejezés**, továbbá a cigány kifejezés helyett a **roma/cigány kifejezés használatát** írja elő) következtében nagyon sok helyen változnak a korábbi, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI.5.) MKM rendelet előírásai, ezért a tervezet nem a korábbi rendelet módosítására, hanem **új miniszteri rendelet kiadására tesz javaslatot**.

1.3. Az előterjesztéssel érintett közfeladat változása

A javaslat meglévő közfeladat hatékonyabb ellátására irányul.

2. Az igénybe vett eszközök

2.1. jogalkotás

A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló rendelet kiadása összefügg a nemzeti köznevelés és a nemzetiségek jogainak újraszabályozásával, valamint a NAT megújításával.

2.2. egyéb intézkedés

Jelen rendelet hatálybalépését követően nincs szükség egyéb intézkedésre.

2.3. alternatívák

A rendeletnek nincs alternatívája.

3. Kormányprogramhoz való viszony

Az előterjesztés nincs közvetlen összefüggésben a kormányprogrammal. Az előterjesztés a nemzetiségi nevelés, oktatás hatékonyabb megvalósítását szolgálja.

4. Előzmények, kapcsolódások

a) Milyen korábbi kormánydöntésekhez kapcsolódik az előterjesztés?

Az előterjesztés az Nkt. és az Njt. kiadásával van összefüggésben.

b) Milyen rendkívüli események váltották ki az előterjesztés benyújtását?

Nem rendkívüli esemény váltotta ki az előterjesztés benyújtását.

c) Milyen előkészítés alatt álló kormánydöntésekhez kapcsolódik az előterjesztés?

Az előterjesztés az előkészítés alatt álló kormánydöntések közül a NAT kiadásához kapcsolódik.

5. Európai uniós kapcsolódások

A tervezett szabályozásnak európai uniós jogi vonatkozásai nincsenek.

6. Társadalmi egyeztetés

A társadalmi egyeztetésbe az Egyeztetési lap 2.2. pontjában megjelölt alapvető jogok biztosát (a korábbi nemzetiségi ombudsmani jogalkotási javaslatokra tekintettel), valamint a 2.3. pontban foglalt országos nemzetiségi önkormányzatokat javasoljuk bevonni. Az országos nemzetiségi önkormányzatok a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 5. § (9) bekezdése alapján e rendelet kiadását érintően egyeztetési joggal rendelkeznek, ennek megfelelően az egyeztetés során nem az országos nemzetiségi önkormányzatok véleményének kikérésére, hanem egyeztetésére van szükség.

7. Vitás kérdések

Vitás kérdés nem maradt fenn.

Az emberi erőforrások minisztere

**..../2012. (.....) EMMI
rendelete**

**a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a
nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról**

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 94. § (1) bekezdés c) pontjában kapott felhatalmazás alapján az egyes miniszterek, valamint a Ministerelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 41. § i) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. Általános rendelkezések

1. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás megszervezését az 1. mellékletben meghatározott, ugyanazon nemzetiséghez tartozók által benyújtott kérelem kitöltésével kezdeményezhetik a szülők (törvényes képviselők). A kérelmet minden év május 31-ig kell benyújtani a feladatellátás kötelezettjéhez.

(2) Amennyiben legalább nyolc, azonos nemzetiséghez tartozó szülő azt kezdeményezi, a nemzetiségi óvodai nevelést, iskolai nevelés-oktatást a kérelem beérkezését követő naptári évben kezdődő nevelési évtől, tanévtől felmenő rendszerben meg kell szervezni, feltéve, hogy a kellő számú jelentkező valóban be is iratkozik az óvodába, iskolába.

(3) Ha az ugyanazon nemzetiséghez tartozó tanulók létszáma nem teszi lehetővé, hogy egy településen belül a nemzetiségi nevelés-oktatást megszervezzék, az állami intézményfenntartó központ beszerzi az érintett országos nemzetiségi önkormányzat állásfoglalását, hogy kíván-e a kiegészítő nemzetiségi feladatok ellátására iskolát létesíteni és fenntartani.

(4) Amennyiben az országos nemzetiségi önkormányzat a kiegészítő nemzetiségi feladatok ellátására nem kíván iskolát létesíteni, az állami intézményfenntartó központ megszervezi a nemzetiségi anyanyelv és a nemzetiségi népismeret követelményeinek az oktatását. A kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás megszervezhető egy adott iskola szervezeti egységként, külön nyelvoktató nemzetiségi iskola létrehozásával vagy utazó pedagógusok alkalmazásával.

(5) Az érintett országos nemzetiségi önkormányzat dönthet úgy is, hogy a kiegészítő nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás feladatainak az ellátására nyelvoktató nemzetiségi iskolát létesít és tart fenn vagy utazó pedagógus hálózatot működtet. Ha a nyelvoktató nemzetiségi iskola nem az országos nemzetiségi önkormányzat fenntartásában lévő iskolában működik, az országos nemzetiségi önkormányzat az iskola fenntartójával megállapodásban rendezi az együttműködés kérdéseit vagy az utazó pedagógussal történő feladatellátás keretében megvalósuló együttműködést.

2. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelésben, iskolai nevelés-oktatásban való részvételt a 2. mellékletben meghatározott nyilatkozat kitöltésével igényelhetik a szülők (törvényes képviselők). A nyilatkozat nemzetiségi óvodai nevelés esetén az óvodai jogviszony megszűnéséig, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás esetén a tanulói jogviszony megszűnéséig vagy a kérelem visszavonásáig érvényes. A tanulónak vagy a szülőnek (törvényes képviselőnek) legkésőbb május utolsó

munkanapjáig írásban kell bejelentenie, amennyiben a tanuló a következő tanítási évtől nem kíván részt venni a nemzetiségi nevelésben, nevelés-oktatásban.

(2) Ha a gyermek nem cselekvőképtelen, tizennégy éves korától a nyilatkozat és a kérelem érvényességéhez a tanuló és szülő együttes aláírása szükséges.

3. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás iránti, a következő naptári évben kezdődő nevelési évre, tanévre vonatkozó igényt az érintett, első óvodai nevelési évre, első iskolai évfolyamra beiratkozni szándékozók körében a feladatellátás kötelezettje – az érintett helyi nemzetiségi önkormányzat igényfelmérésére tekintettel – méri fel úgy, hogy az érdekelt települési, területi vagy országos nemzetiségi önkormányzatokkal együttműködve tájékoztatót készít. A tájékoztatót az óvodai, általános iskolai beiratkozásról szóló tájékoztatóval egy időben, azonos módon kell a nemzetiségi feladatokban érdekelt intézményekben közzétenni.

(2) A tájékoztató tartalmazza a nemzetiségi nevelés, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás feladatainak rövid bemutatását, a többletfeladatok időkeretét, az intézményben működő nemzetiségi óvodai nevelési, nemzetiségi iskolai nevelés-oktatási forma bemutatását, valamint a 2. melléklet szerinti nyilatkozatmintát. A kitöltött nyilatkozatot a nevelési-oktatási intézménynek kell benyújtani.

(3) A nevelési-oktatási intézmény a nyilatkozattal érintett gyermekek, tanulók nemzetiségenként, nevelési, nevelési-oktatási formánként összesített létszámáról a beiratkozást követő 30 napon belül tájékoztatja óvoda esetében a feladatellátás megszervezéséért felelős települési önkormányzatot, iskolai nevelés-oktatás esetében az állami intézményfenntartó központot és a megyei és fővárosi kormányhivatalt. A kormányhivatal nemzetiségenként, nevelési, nevelési-oktatási formánként, intézményenként és településenként összesíti az adatokat és eljuttatja az illetékességi területén működő, a nemzetiségi nevelésben-oktatásban érintett nemzetiségi önkormányzatoknak.

(4) A nyilatkozatot az érintett tanuló tanulói jogviszonyának megszűnését követő öt évig a nevelési-oktatási intézmény megőrzi.

2. Nemzetiségi óvodai nevelés

4. § (1) A nemzetiségi óvodai nevelést biztosító óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja, valamint a 3. mellékletben meghatározott Nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei figyelembevételével készíti és fogadja el pedagógiai programját.

(2) A nemzetiségi óvoda a tevékenységi formákat az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint alakítja ki, a tartalmakhoz felhasználja a nemzetiségi nyelvi, irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeit. Az óvodai nevelés magába foglalja a nemzetiségi hagyományok, szokások továbbörökítését, valamint a nemzetiségi identitás megalapozását és fejlesztését.

(3) A nemzetiségi óvodai nevelés a következő formák szerint valósítható meg:

- a) anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvoda,
- b) nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda,
- c) magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda.

(4) A (3) bekezdés a) pontja szerinti óvoda az óvodai élet egészét a nemzetiség nyelvén szervezi meg. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a nemzetiség nyelve használata érvényesül. A nemzetiség nyelvén nevelő óvoda lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek a magyar nyelvvel, a magyar irodalmi és zenei kultúra értékeivel is megismerkedjenek.

(5) A (3) bekezdés b) pontja szerinti óvoda mindkét nyelv, a nemzetiség nyelve és a magyar nyelv fejlesztését szolgálja. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül, a hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésén van. A két nyelv használatának arányát a pedagógiai programban kell meghatározni úgy, hogy annak az óvodai nevelési év első hónapjában történő és az érintett gyermekek nyelvismerete vonatkozásában végzett felmérés adataira kell épülnie.

(6) A (3) bekezdés c) pontja szerinti óvodai nevelés keretében az óvoda pedagógiai programja tartalmazza a roma/cigány kultúra, művészetek és hagyományok értékei közül azokat, amelyek a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodnak. A roma/cigány nemzetiségi óvodai nevelés olyan módon készíti fel a gyermekeket a sikeres iskolakezdeményezésre és későbbi tanulmányokra, hogy tudatosan épít a roma/cigány kultúra és a többségi kultúra közötti különbségekre és hasonlóságokra.

3. Nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás

5. § (1) A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatást biztosító iskola a pedagógiai programját és helyi tantervét a 4. mellékletben meghatározott Nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás feladatai alapján készíti el.

(2) Azon nemzetiségek, amelyek a 4. melléklet II. részben meghatározott részletes fejlesztési feladatokkal nem rendelkeznek, pedagógiai programjukat és helyi tantervüket a 4. melléklet I. rész II. fejezetben meghatározott fejlesztési feladatok figyelembevételével készítik el.

(3) Az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve tartalmazza a nemzetiség nyelve és irodalma, valamint a nemzetiségi népismeret oktatását az első évfolyamtól a tizenkettedik évfolyamig. A képzési idő egészére kiterjedő egységes fejlesztési folyamat négy képzési szakaszra oszlik, a fejlesztési feladatok e szakaszokhoz kapcsolódnak.

(4) Ha a nemzetiséghez tartozó tanulók szülei kezdeményezik a nemzetiségi nyelv és a nemzetiségi kultúra tanítását, és ez a (3) bekezdésben meghatározottak szerint nem szervezhető meg, az iskola a nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete terhére, a pedagógiai programban meghatározottak szerint, legalább heti két órában megszervezi a felkészítést.

6. § A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatásban a nemzetiség nyelvét és a nemzetiség nyelvén tanított tantárgyak oktatását - a helyi tantervben meghatározottak szerint - a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényben (a továbbiakban: Nkt.) az intézménytípusra, oktatási formára előírt átlaglétszám feletti osztályokban, tanulócsoporthoz esetén csoportbontással kell megszervezni.

7. § (1) A nemzetiségi nevelés-oktatásban a kilencedik évfolyamot megelőzően nemzetiségi előkészítő évfolyam szervezhető, amelynek célja, hogy előkészítsen a nemzetiségi anyanyelvű, kétnyelvű középiskolai nevelés-oktatás keretében folyó tanulmányok megkezdésére. A résztvevő tanulók a nemzetiségi előkészítő évfolyamon a kötelező óraszám legalább hetven százalékát a nemzetiségi nyelv tanulására fordítják.

(2) Ha a nemzetiségi anyanyelvű, továbbá nemzetiségi kétnyelvű nevelés-oktatás hat évfolyamos gimnáziumban folyik, a nemzetiségi előkészítő évfolyam a hetedik évfolyamot megelőzően szervezhető meg. A tanuló kötelező tanórai foglalkozásának legalább harminc százalékát fordítja a nemzetiségi nyelv tanulására. A tantárgyak anyanyelven történő tanulása legkésőbb a kilencedik évfolyamon kezdődik.

8. § (1) A nemzetiségi nevelés-oktatást a következő oktatási formák szerint lehet megszervezni:

- a) anyanyelvű nevelés-oktatás,
- b) kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás,
- c) nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás,
- d) magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás,
- e) kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjában foglalt nevelés-oktatásban - a magyar nyelv és irodalom kivételével - az oktató és nevelő munka a nemzetiség nyelvén folyik. Az anyanyelvű nevelés-oktatást a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az összes szakmai tantárgyat a nemzetiség nyelvén kell oktatni. A szakképzési évfolyamokon a nemzetiségi nyelv és irodalom és a népismeret oktatása nem kötelező.

(3) Az (1) bekezdés b) pontjában foglalt nevelés-oktatásban

- a) a nyelvismeret elmélyítése és tanítási nyelvként való alkalmazása hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához, lehetővé teszi, hogy az iskola teret adjon a nyelv valóságos szituációban való használatához, és biztosítsa a kiegyensúlyozott kétnyelvű nyelvi készség kialakulását,
 - b) a pedagógiai program tartalmazza a nemzetiségi anyanyelv és irodalom tantárgy és a népismeret tantervét is,
 - c) a nemzetiségi nyelv és a magyar nyelv a tanítás nyelve, mindkét nyelv tantárgy is, a nemzetiség nyelvén oktatott tantárgyakat az iskolák pedagógiai programja határozza meg,
 - d) a nemzetiség nyelve és a nemzetiség nyelvén tanított tantárgyak aránya intézményenként és évfolyamonként eltérhet,
 - e) a magyar nyelv és irodalom kivételével valamennyi tantárgy tanítható a nemzetiség nyelvén,
 - f) a pedagógiai program által meghatározott legalább három tantárgyat a nemzetiség nyelvén kell oktatni (az anyanyelv és irodalom mellett), összesen a heti kötelező órakeret legalább ötven százalékában,
 - g) valamennyi tantárgy oktatható a nemzetiség nyelvén,
 - h) a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan a nemzetiség nyelvén kell oktatni a heti kötelező órakeret legalább negyven százalékában, továbbá a szakképzési évfolyamokon a nemzetiségi nyelv és irodalom, valamint a népismeret oktatása nem kötelező.
- (4) Az (1) bekezdés c) pontjában foglalt nevelés-oktatás
- a) a nyelv tanításával, az irodalom és a nemzetiségi népismeret témaköreinek elsajátíttatásával hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához,
 - b) hagyományos és bővített nyelvoktató formában valósítható meg:
 - ba) a hagyományos nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatásban a tanítás nyelve a magyar nyelv, a nemzetiségi nyelv és irodalom tantárgyat tanítási óra keretében az első évfolyamtól kell oktatni,
 - bb) a bővített nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás célja a kétnyelvű nemzetiségi vagy az anyanyelvű oktatási formára való felkészítés. A nemzetiségi nyelv és irodalom tanulása, továbbá a nemzetiség nyelvén való tanulás egyidejűleg folyik, legalább három tantárgy nemzetiség nyelvén való tanulását kell lehetővé tenni, a nemzetiségi nyelv és irodalom és a nemzetiségi nyelvű órák aránya a heti órakeret legalább harmincöt százalékát teszi ki,
 - c) szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására az e rendeletben meghatározott időkeretet a szakmai nyelv oktatására kell fordítani, a szakképzési évfolyamokon a nemzetiségi nyelv és irodalom, valamint a népismeret oktatása nem kötelező.
- (5) Az (1) bekezdés d) pontjában foglalt nevelés-oktatás
- a) biztosítja a roma/cigány tanulók számára a romák, a cigányság kulturális értékeinek megismerését, a romák/cigányok történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és táncművészetéről, valamint hagyományairól szóló ismeretek oktatását,
 - b) nem kötelező eleme a romani és beás nyelv tanulása, de a szülők igénye alapján – anyanyelvű, kétnyelvű vagy nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás keretében – biztosítani kell e nyelvek oktatását,
 - c) tartalmazza a roma/cigány népismeret műveltségi terület oktatását, a nemzetiségi önismeret fejlesztését és a folyamatosan szervezett roma/cigány kulturális tevékenységet,

d) a legalább heti egy tanórára kiterjedő kötelező roma/cigány népismeret oktatása mellett heti legalább két kötelező tanóra keretében roma/cigány kulturális tevékenységet is biztosít.

(6) Az (1) bekezdés e) pontjában foglalt nevelés-oktatás

a) a nemzetiségi nyelv és irodalom, továbbá a népismeret elsajátítását külön megszervezett kötelező tanórai foglalkozások keretében biztosítja,

b) tartalmára és időkeretére a nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás előírásai érvényesek,

c) megszervezhető tanórán kívüli foglalkozásként is.

(7) Ha az iskola nem vesz részt a nemzetiségi nevelés-oktatásban, a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő, attól az évtől kezdődően, amelyben a tanuló a tizennegyedik életévét betöltötte, a szülő és a tanuló közös kérelmére engedélyezni kell, hogy a tanuló vendégtanulóként másik iskolában kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban vegyen részt.

(8) A kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban való részvétel céljából létesített vendégtanulói jogviszony lehet

a) az általános iskolában vagy középfekeú iskolában folytatott tanulmányok mellett létesített vendégtanulói jogviszony,

b) kizárólagosan a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban való részvétel céljából létesített vendégtanulói jogviszony.

(9) A tanuló kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban szerzett osztályzatait, kiskorú tanuló esetén a szülő, attól az évtől kezdődően, amelyben a tanuló a tizennegyedik életévét elérte, a szülő és a tanuló közös kérelmére az iskolai tanulmányaiba be kell számítani, ha a vendégtanulói jogviszonyban vagy a tanulói jogviszonyban folytatott tanulmányok azonos évfolyamra esnek. Ha a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban szerzett osztályzatot be kell számítani az iskolai tanulmányokba, a tanulót - kérelemre - fel kell menteni az idegen nyelv tanulása alól.

(10) Ha a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő tanuló nem jár másik iskolába, vagy nem kéri, hogy osztályzatait beszámítsák az iskolai tanulmányaiba, részére a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban elért osztályzatairól külön bizonyítványt kell kiállítani, és e követelmények tekintetében külön kell dönteni az iskola magasabb évfolyamába lépésről.

(11) Annak a kérelmére, aki az iskolai tanulmányokon kívül folytatott kiegészítő nemzetiségi tanulmányok keretében befejezte a nyolcadik vagy a tizenkettedik évfolyamot,

a) az adott évfolyam bizonyítványát kiállító iskola ezt a tényt - záradék formájában, a kiegészítő nemzetiségi iskola igazolása alapján - rávezeti az iskolai törzslapra és a bizonyítványba,

b) engedélyezni kell, hogy a nemzetiségi nyelvből és népismeretből - abban az iskolában, amely részt vesz a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatásban - érettségi vizsgát tegyen.

9. § A nemzetiségi nevelés-oktatás bármely formája alkalmazható az alapfokú és a középfokú iskolai nevelés-oktatás szakaszában. A nemzetiségi nevelés-oktatást végző általános és középfokú iskola pedagógiai programjába több nevelés-oktatási forma is beépíthető. Az iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az anyanyelvű, a kétnyelvű, valamint a nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás a 7. § (2) bekezdésében, (3) bekezdés h) és (4) bekezdés c) pontokban meghatározott eltérésekkel alkalmazható.

4. A nemzetiségi nyelv és irodalom. továbbá a népismeret oktatásához szükséges időkeret biztosítása

10. § (1) A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatást az órarendbe építve, a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás többlet tanórai foglalkozásainak a felhasználásával, továbbá a 4. melléklet I. Rész III. fejezetében meghatározottak figyelembevételével kell megszervezni. A nemzetiségi iskolai

nevelés-oktatás időkeretének biztosítására a nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete is felhasználható.

(2) Az anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás esetén az első-negyedik évfolyamon a magyar nyelv és irodalom, valamint a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására előírt tananyagok és óraszámok a nyelvek és az évfolyamok között átcsoportosíthatók, azzal a feltétellel, hogy mind a nemzetiségi nyelv és irodalomra, mind a magyar nyelv és irodalomra a négy év alatt összesen legalább hétszáznegyven-hétszáznegyven tanítási órát kell biztosítani. A negyedik évfolyam végére mind a két tantárgyból teljesíteni kell az előírt tananyagot és a meghatározott követelményeket. A felső tagozaton a nemzetiségi nyelv és irodalomra fordított órák száma nem lehet kevesebb a magyar nyelv és irodalomra fordított óraszámánál.

(3) A nyelvoktató nevelési-oktatási formában a heti kötelező órakeretből a nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására legalább öt, a romani vagy beás nyelv oktatására legalább három tanórát szükséges biztosítani.

(4) A nemzetiségi nyelv és irodalom oktatására meghatározott heti kötelező tanórák időkerete az első-negyedik évfolyamon az egyes évfolyamok, tanítási év közben a tanítási hetek között átcsoportosítható azzal a megkötéssel, hogy a kötelező tanórák száma egyetlen évfolyamon sem lehet kevesebb heti három óránál, a romani és beás nyelvek oktatása esetén kettő óránál. Évfolyamok közötti átcsoportosítás esetén a negyedik évfolyam végére, a tanítási hetek közötti átcsoportosítás esetén az adott év végére teljesíteni kell az előírt időkeretet, tananyagot és a meghatározott követelményeket.

(5) Bármely nevelési-oktatási forma esetében a negyedik-nyolcadik évfolyamon az idegen nyelv részben, a kilencedik-tizenkettedik évfolyamon a második idegen nyelv oktatásához biztosított óraszám - a romani és beás nyelv kivételével - a nemzetiségi nyelv oktatására részben vagy egészben átcsoportosítható.

(6) Bármely nevelési-oktatási forma esetében a készségtárgyakra előírt óraszámából évi harminchét óra átcsoportosítható a nemzetiségi nyelv és irodalom vagy a népismeret oktatására.

(7) A nemzetiségi népismeret tantárgy oktatására bármely nevelési-oktatási forma és évfolyam esetében heti egy tanórát, évi 37 tanórát kell biztosítani.

5. Átmeneti rendelkezések

11. § A 2014/2015. nevelési évre, tanévre vonatkozó nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás iránti igényt 2013. november 30-ig kell felmérni a 3. §-ban meghatározott szabályok betartásával. Ugyancsak eddig az időpontig lehet kezdeményezni a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás 2014/2015. nevelési évben, tanévben történő megszervezését.

6. Záró rendelkezések

12. § Ez a rendelet 2013. szeptember 1-jén lép hatályba.

13. § A köznevelési intézmények az e rendelet alapján átdolgozott helyi tantervüket 2013. szeptember 1-jén vezetik be az első, ötödik, kilencedik évfolyamon, ezt követően minden tanévben felmenő rendszerben 2017. augusztus 31-éig.

14. § 2013. december 31-én hatályát veszti az e rendelet 11. §-a.

15. § 2017. augusztus 31-én hatályát veszti a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet.

Kérelem
nemzetiségi óvodai nevelés / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás megszervezéséhez¹

Alulírott² az alábbiakban meghatározottaknak megfelelően a benyújtást követő naptári évben kezdődő nevelési évtől, tanévtől kérem nemzetiségi óvodai nevelés / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás megszervezését.

A gyermek / tanuló neve:

A gyermek / tanuló anyja neve:

A gyermek / tanuló születésének helye, éve, ideje:

A gyermek / tanuló lakóhelye:³

A gyermek / tanuló tartózkodási helye:⁴

A gyermek/tanuló azonosítója⁵:

Az igényelt pedagógiai feladat⁶:

óvodai nevelés / általános iskolai nevelés-oktatás / gimnáziumi nevelés-oktatás / szakközépiskolai nevelés-oktatás / szakiskolai nevelés-oktatás

Az érintett nemzetiségi nyelv megnevezése⁷:

beás / bolgár / görög / horvát / lengyel / német / örmény / romani / román / ruszin / szerb / szlovák / szlovén / ukrán

A választott nevelési- vagy nevelési-oktatási forma⁸:

- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvodai nevelés
- Nemzetiségi kétnyelvű óvodai nevelés
- Roma/cigány kulturális óvodai nevelés
- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) nevelés-oktatás
- Nemzetiségi kétnyelvű nevelés-oktatás
- Nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás
- Magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás
- Kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás

Nyilatkozom, hogy a kérelemmel érintett nemzetiséghez tartozom.

Tudomásul veszem, hogy a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás jogszerű igénybevétele a kérelemben megjelölt pedagógiai feladat befejezéséig vagy a nemzetiségi pedagógiai feladatok megszüntetésére irányuló írásbeli kérelem

¹ A kérelmet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 83. § (7) bekezdésben meghatározott felmérés során, legkésőbb azonban a köznevelési intézménybe történő beiratkozáskor kell kitölteni.

² A kérelmező neve, nyomtatott betűvel. A kérelmező lehet: szülő, gondviselő, és a tanuló, ha betöltötte a 14. életévét és nem cselekvőképtelen.

³ Hatósági okirattal igazolható lakóhelyet kell megadni.

⁴ Hatósági okirattal igazolt tartózkodási hely címe.

⁵ Nemzetiségi óvodai nevelés kezdeményezése esetén nem kell kitölteni. Amennyiben a tanuló, az óvodás gyermek még nem rendelkezik azonosítóval, annak kiadását követően az intézmény képviselője utólag köteles rögzíteni a tizenegy jegyű azonosító számot.

⁶ A megfelelőt alá kell húzni!

⁷ A megfelelőt alá kell húzni! Ha a gyermek a magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi óvodai nevelésben vagy iskolai nevelés-oktatásban vesz részt, egyik nyelvet sem kell aláhúzni.

⁸ A megfelelőt alá kell húzni!

benyújtásáig tart, azzal, hogy a megszüntetési kérelmet legkésőbb a nevelési év / tanév május utolsó napjáig be kell nyújtani és a kérelem csak a benyújtást követő tanév kezdetétől érvényesíthető.

.....(település neve), (év). (hó) (nap)

a tanuló aláírása⁹

a szülő vagy gondviselő aláírása

Záradék

A gyermek, tanuló számára a kérelemben megjelölt igényeknek megfelelő nemzetiségi nevelés, nevelés- oktatás az alábbi intézményben kerül megszervezésre:

Az intézmény hivatalos neve:

OM azonosítója:

Székhelyének címe:

A gyermek, tanuló által igénybevett nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás tényleges helyének címe (ha a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás megszervezésére telephelyen történik¹⁰):

.....(település neve), (év). (hó) (nap)

bélyegző lenyomata

intézményvezető aláírása

⁹ A gyermek 14 éves korától – ha nem cselekvőképtelen – a kérelem a tanuló és szülő együttes aláírásával érvényes.

¹⁰ Az alapító okiratban szereplő azon feladat-ellátási hely címe, ahol a gyermek óvodai nevelésben, illetve a tanuló iskolai nevelésben-oktatásban részesül.

Nyilatkozat
a nemzetiségi óvodai nevelésben / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatásban való
részvételről¹¹

Alulírott¹² az alábbiakban meghatározottaknak megfelelően nyilatkozom, hogy a benyújtást követő naptári évben kezdődő nevelési évben, tanévben kérem az alább megjelölt gyermek / tanuló számára a nemzetiségi óvodai nevelés / nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás biztosítását.

A gyermek / tanuló neve:

A gyermek / tanuló anyja neve:

A gyermek / tanuló születésének helye, éve, ideje:

A gyermek / tanuló lakóhelye:¹³

A gyermek / tanuló tartózkodási helye:¹⁴

A gyermek/tanuló azonosítója¹⁵:

Az igényelt nemzetiségi pedagógiai feladat¹⁶:

óvodai nevelés / általános iskolai nevelés-oktatás / gimnáziumi nevelés-oktatás / szakközépiskolai nevelés-oktatás / szakiskolai nevelés-oktatás

Az érintett nemzetiségi nyelv megnevezése¹⁷:

beás / bolgár / görög / horvát / lengyel / német / örmény / romani / román / ruszin / szerb / szlovák / szlovén / ukrán

A választott nevelési- vagy nevelési-oktatási forma¹⁸:

- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) óvodai nevelés
- Nemzetiségi kétnyelvű óvodai nevelés
- Magyar nyelvű roma/cigány kulturális óvodai nevelés
- Anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) nevelés-oktatás
- Nemzetiségi kétnyelvű nevelés-oktatás
- Nyelvoktató nemzetiségi nevelés-oktatás
- Magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi nevelés-oktatás
- Kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás

Az alábbi nemzetiséghez tartozónak vallom magam¹⁹:

¹¹ A nyilatkozatot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 83. § (7) bekezdésben meghatározott felmérés során, legkésőbb azonban a köznevelési intézménybe történő beiratkozáskor kell kitölteni.

¹² A kérelmező neve, nyomtatott betűvel. A kérelmező lehet: szülő, gondviselő, és a tanuló, ha betöltötte a 14. életévét és nem cselekvőképtelen.

¹³ Hatósági okirattal igazolható lakóhelyet kell megadni.

¹⁴ Hatósági okirattal igazolt tartózkodási hely címe.

¹⁵ Nemzetiségi óvodai nevelés kezdeményezése esetén nem kell kitölteni. Amennyiben a tanuló, az óvodás gyermek még nem rendelkezik azonosítóval, annak kiadását követően az intézmény képviselője utólag köteles rögzíteni a tizenegy jegyű azonosító számot.

¹⁶ A megfelelőt alá kell húzni!

¹⁷ A megfelelőt alá kell húzni! Ha a gyermek a magyar nyelvű roma/cigány nemzetiségi óvodai nevelésben vagy iskolai nevelés-oktatásban vesz részt, egyik nyelvet sem kell aláhúzni.

¹⁸ A megfelelőt alá kell húzni!

¹⁹ A megfelelőt alá kell húzni! A **nemzetiségi hovatartozás vállalása nem kötelező**, ennek hiányában azonban a felvétel során nem érvényesíthető a köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 51. § (6) bekezdésben meghatározott előnyben részesítés. A nemzetiségek

bolgár / görög / horvát / lengyel / német / örmény / roma/cigány / román / ruszin / szerb / szlovák / szlovén / ukrán

Tudomásul veszem, hogy

- a) a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás jogszerű igénybevétele a kérelemben megjelölt pedagógiai feladat befejezéséig vagy a nemzetiségi pedagógiai feladatok megszüntetésére irányuló írásbeli kérelem benyújtásáig tart, azzal, hogy a megszüntetési kérelmet legkésőbb a nevelési év / tanév május utolsó napjáig be kell nyújtani és a kérelem csak a benyújtást követő tanév kezdetétől érvényesíthető.
- b) a nemzetiségi hovatartozás megjelölésének hiányában a gyermek/tanuló csak akkor veheti igénybe a nemzetiségi óvodai nevelést, iskolai nevelés-oktatást, ha az intézmény – az adott nemzetiség igényeinek kielégítése után – betöltetlen férőhellyel rendelkezik.

.....(település neve), (év). (hó) (nap)

a tanuló aláírása²⁰

a szülő vagy gondviselő aláírása

Záradék

A gyermek, tanuló számára a nyilatkozatban megjelölt igényeknek megfelelő nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás az alábbi intézményben biztosított:

Az intézmény hivatalos neve:

OM azonosítója:

Székhelyének címe:

A gyermek, tanuló által igénybevett nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás tényleges helyének címe (ha a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás megszervezésére telephelyen történik²¹):

.....(település neve), (év). (hó) (nap)

bélyegző lenyomata

intézményvezető aláírása

jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 28. §-a szerint: „A nemzetiségi nevelési, oktatási intézményt az érintett nemzetiséghez nem tartozók csak akkor vehetik igénybe, ha az intézmény – az adott nemzetiség igényeinek kielégítése után – betöltetlen férőhellyel rendelkezik..”

²⁰ A gyermek 14 éves korától – ha nem cselekvőképtelen – a kérelem a tanuló és szülő együttes aláírásával érvényes.

²¹ Az alapító okiratban szereplő azon feladat-ellátási hely címe, ahol a gyermek óvodai nevelésben, illetve a tanuló iskolai nevelésben-oktatásban részesül.

Nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei

I. Bevezető

1. A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes köznevelési rendszerének része, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban valósítja meg sajátos célkitűzéseit és feladatait.

2. A Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve meghatározza a magyarországi nemzetiségi nevelést biztosító óvodákban folyó sajátos pedagógiai munka alapelveit.

3. A nemzetiségi óvodai nevelés irányelve megfogalmazza a nemzetiségi óvodai nevelés célját és feladatait. Kitér az óvodai élet megszervezésének elveire, a nemzetiségi óvodai nevelés formáira és a fejlődés jellemzőire az óvodáskor végére.

II. A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata

1. A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

2. A nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy

- biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára;
- ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat;
- készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására;
- segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

3. A nemzetiségi nevelést folytató óvodában törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett - figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét - minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.

4. A nemzetiségi kultúrkincséből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjainak heti- és napirendjét.

5. A magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda tevékenységi formáiban hangsúlyozottan szerepelnek a roma/cigány játékok, versek, mesék és dalok. A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág kap helyet. A mozgáshoz kötődő tevékenységek között szerepel a roma/cigány táncművészet megismertetése.

III. A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

1. A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől az iskola megkezdéséig tart.

2. A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata a kultúrkincs továbbörökítése.

3. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodában jellemzően a nemzetiség nyelvén kell szervezni a gyermekek óvodai életét. Törekedni kell arra, hogy a gyermekek gondozásában részt vevő felnőttek is ismerjék és használják a nemzetiség nyelvét (tájnnyelvét).

4. A nemzetiségi óvoda nevelő munkáját kiegészíti a családdal (szülővel, nagyszülővel stb.), a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.

5. A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.

6. Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

IV. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként

- a) a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt;
- b) életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket tudja a nemzetiség nyelvén közvetíteni;

- c) tudjon tájékozódni a kommunikációs helyzetekben;
- d) ismerjen a nemzetiség, az anyanemzet (anyaország) kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat (esetenként tájnyelven is);
- e) ismerkedjék meg a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok és tárgyi kultúra értékeivel; tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

NEMZETISÉGI ISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS FELADATAI

I. RÉSZ

I. ÁLTALÁNOS FELADATOK

A nemzetiségi iskolai nevelést-oktatást végző iskola a Nemzeti Alaptantervben és a Nemzetiség iskolai oktatásának irányelvében foglaltakkal összhangban valósítja meg célkitűzéseit.

A nemzetiségi nevelés-oktatás - a magyarországi köznevelési rendszer részeként - megvalósítja az iskolai nevelés-oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítja a nemzetiség nyelvének tanulását, a nemzetiség nyelvén való tanulást, a nemzetiség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományörzést és -teremtést, az önismeret kialakítását, a nemzetiségi jogok megismerését és gyakorlását.

A nemzetiségi nevelés-oktatás segíti a nemzetiséghez tartozó tanulót abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze identitását, vállalja másságát, elfogadja és másoknak is megmutassa a nemzetiség értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

A nemzetiségi nevelés-oktatást folytató intézményekben arra kell törekedni,

a) hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és alakuljon ki a tanulóknak a reális nemzetkép és nemzetiségkép,

b) hogy a tanulók felismerjék az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit, és megismerjék a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és nemzetiségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

II. A NEMZETISÉGI NEVELÉS-OKTATÁS FEJLESZTÉSI FELADATAI

A nemzetiségi nevelés-oktatás fejlesztési feladatai a Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatait veszik alapul, egészítik ki, biztosítva ezáltal, hogy a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő tanulók a más iskolákba járó tanulókkal azonos esélyek mellett készülhessenek fel az érettségi vizsgára, illetve a felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére. E mellett a nemzetiségi nevelés-oktatás felkészíti a nemzetiség anyanyelvi és irodalmi és népismereti (történelmi, földrajzi, kulturális) tananyagból is - az érettségi vizsga vizsgaszabályzatában megfogalmazott nemzetiségi anyanyelvi, irodalmi és népismereti fejlesztési feladatokra való figyelemmel - az érettségi vizsgára. Az iskola pedagógiai programja a nemzetiségi nevelés-oktatási formához igazodóan tartalmazza a nemzetiség nyelve, az irodalom és a népismeret oktatását felmenő rendszerben, az 1. évfolyamtól a 12. évfolyamig a rendelkező rész 1. §-ának (5) bekezdésében megengedett eltérések figyelembevételével.

Az anyanyelv (nemzetiség nyelve) és irodalom, valamint a nemzetiségi népismeret tartalmát nemzetiségenként differenciált részletes fejlesztési feladatok határozzák meg.

A) Az anyanyelv (nemzetiség nyelve) és irodalom

1. A nemzetiségi nevelés-oktatásban kiemelt szerepe van az anyanyelv (a nemzetiség nyelve), irodalom és kultúra tanításának. A nyelv tudása hozzájárul a nemzetiségi azonosságtudat formálódásához, lehetővé teszi az irodalmi értékek megismerését. A nyelv közösségalkotó és -megtartó erő. E feladatát a nemzetiségi népismeret, kultúra megismerésével együtt képes ellátni.

2. A nemzetiség nyelvének tanítása gyakorlati nyelvi készségek kialakítására, a nemzetiség nyelve szóbeli és írásbeli megértésére, illetve művelt köznyelvi szintű használatára törekszik. Az irodalmi nevelés központi feladata, a nemzetiség és az anyaország irodalmának megismertetése, az irodalom (olvasás) megszerettetése, az anyanyelven (a nemzetiség nyelvén) az olvasási kedv felébresztése és megerősítése.

3. Az anyanyelv (a nemzetiség nyelve) és irodalom oktatása igazodik a nemzetiségi nevelés-oktatás formáihoz.

a) A hagyományos nyelvoktató és a bővített nyelvoktató nevelési-oktatási formában a nemzetiségi nyelv és irodalom helyi tantervét a nemzetiség nyelvén (esetleg magyar nyelven is) a nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok alapján kell megalkotni. A fejlesztési feladatok meghatározásának alapja az aktív nyelvhasználat, a szókincsfejlesztés, valamint a tanulók életkori sajátosságait figyelembe vevő kommunikációs képességek fejlesztése.

b) Az anyanyelven (nemzetiség nyelvén) és a két nyelven folyó nevelési-oktatási formában az anyanyelv és irodalom helyi tantervét a nemzetiség nyelvén (esetleg magyar nyelven is) a nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatok alapján kell elkészíteni. A fejlesztési feladatok meghatározása a tanulók meglévő nyelvismeretére építve fejleszti a tanulók szóbeli és írásbeli kommunikációs képességét, a hangzó és írott szövegek ismeretét, megértését és gyakorlati alkalmazását. Az irodalmi művek ismeretén keresztül hozzájárul az egyén kulturális önazonosságának kialakításához, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztéséhez.

4. Az anyanyelv (nemzetiség nyelve) és irodalom kapcsolata az európai nyelvi szintekkel

A szintek összhangban vannak az európai hatfokú skálán meghatározott szintekkel. A hagyományos és bővített nemzetiségi nyelvoktatás esetén a tankötelezettség végére a tanulónak magasabb szintű, önálló nyelvhasználóvá kell válnia (B2).

Az anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nyelvoktatás esetén az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szint elérése (C1) a köznevelésben alapfeladat. Az alaptantervi követelmények az általános iskola végére minden diák számára legalább a B1 vagy B2 szint elérését tűzik ki célul. A 9-12. évfolyamra az európai középszint (B2) vagy a mesterfokú nyelvhasználói szint (C1) elérése a cél.

Nemzetiségi nyelv	6. évfolyam	8. évfolyam	12. évfolyam
Hagyományos és bővített nyelvoktató forma	A1	A2	B2
Anyanyelvű és kétnyelvű forma	A2	B1	C1

Az európai minimumszint fele: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti a tanár egyszerű utasításait, az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére, a nemzetiségre vonatkoznak. Legyen képes megoldani a hallás utáni értési feladatokat.

Beszédképesség

Képes legyen megszólalni a nemzetiség nyelvén, fokozatosan növekedjen beszédlátorsága és önbizalma. Képes legyen egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni, információt adni és kérni valós beszédhelyzetekben. Megértési problémák esetén tudjon segítséget kérni. Mondjon el emlékezetből néhány dalt, mondókát, verset az adott nyelven.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban. Ébredjen fel érdeklődése népcsoportja kultúrája iránt. A megértést cselekvéssel, szóban vagy írásban jelezze vissza. Legyen gyakorlata egyszerű, ismert nyelvi elemekből álló szöveg néma olvasással történő megértésére. Tudjon egy adott szövegből egyszerű információkat kiemelni.

Írás

Képes a nemzetiségi nyelven egyszerű szöveg lemásolására és tollbamondás után helyes leírására. Tudjon egyszerű, tényszerű információkat írni az adott nyelven. Képes minta alapján több mondatból álló, összefüggő szöveget írni (párbeszéd, üzenet, üdvözlő képeslap, bemutatkozás). Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak: nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, a nemzetiségre vonatkozó információk, vásárlás, helyismeret, állás, foglalkozás. Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi, nemzetiségi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről, a nemzetiségi közösségről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókinccset, ha számára ismert, közvetlen dologról és a nemzetiségi közösségről van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédkésztség

Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, a nemzetiségi közösséget, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. Képes a nemzetiség nyelvén való kifejező olvasásra (megfelelő hangsúlyokkal, a szöveg lényegének visszaadásával).

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai küszöbszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola, a szabadidő, a nemzetiség helyzete terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról, a nemzetiségről szólnak, és melyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédkésztség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tudja mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan nyelvileg összetettebb szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Képes a szövegeket feldolgozni (tanórán tanári segítséggel, illetve házi olvasmányként). Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat. Képes néhány irodalmi alkotás (vers, novella, elbeszélés, regény) értelmezésére az adott népcsoport kultúrájából. A nemzetiségi népcsoport nyelvén olvassa a hazai és az anyanemzet irodalmát, annak fontosabb témáit be tudja mutatni.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Képes az adott nyelv alapvető nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségeinek alkalmazására. Össze tudja hasonlítani a magyar nyelvet és a nemzetiségi nyelvet. Be tud számolni élményeiről, véleményéről. Az adott nép kultúrájáról szóló alkotásokon keresztül be tudja mutatni az adott nép szellemiségét. Tudásszintjének megfelelően képes egyszerűbb szövegek fordítására.

Az európai középszint: B2 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket, a nemzetiségpolitikai aktuális témákat is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű és nemzetiségi autentikus beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni ismert témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejezni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Beszédértés

Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét. Követni tudja az autentikus nemzetiségi vagy anyanemzetből származó beszélő gondolatmenetét.

Beszédkésztség

Folyékonyan és természetesen tud beszélgetést folytatni nemzetiségi és anyanemzetből származó beszélőkkel mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tud mondani egy történetet, be tud számolni aktuális nemzetiségpolitikai eseményekről.

Olvasásértés

Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.

Írás

Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Vissza tudja adni írásban is egy-egy a nemzetiség nyelvén írt irodalmi alkotás lényegét. Be tud számolni élményeiről, képes kifejezni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen. Fordítási feladatok megoldásokra képes mindennapi és aktuális témákban.

A mesterfokú nyelvhasználói szint (C1)

Elérésük a bővített nemzetiségi nyelvtanítás célja a kötelező iskoláztatás végére. A követelményeket a helyi tantervekben kell meghatározni úgy, hogy a kompetenciák legalább negyven százalékát az adott nemzetiség nyelvével, irodalmával, kultúrájával kapcsolatos témakörök követelményei szerint lehessen mérni.

5.) A magyar nyelv és irodalom és a nemzetiségi anyanyelv kapcsolata

Tekintettel arra, hogy a nemzetiségi nevelés-oktatás célja a nemzetiségi önazonosság megőrzése és erősítése, a magyar nyelv és irodalom fejlesztési feladatainak az iskola pedagógiai programjában, helyi tantervében történő megjelenítése során figyelembe kell venni, hogy a nemzetiség nemzeti identitás szempontjából egy másik nemzet kultúrájához, nyelvéhez, irodalmához kötődhet.

B) A nemzetiségi népismeret

1. A nemzetiségi népismeret az adott nemzetiség nyelvén és magyar nyelven nemzetiségenként meghatározott részletes fejlesztési feladatai a Nemzeti alaptanterv több műveltségi területéhez kapcsolódnak (Magyar nyelv és irodalom, Ember és társadalom, Ember és természet, Földünk és környezetünk, Életvitel és gyakorlat, Művészetek), azok tartalmához és szerkezetéhez igazodnak.

2. A nemzetiségi népismeret általános témakörei:

a) A nemzetiség nyelve, tárgyi és szellemi kultúrája

- nyelvhasználati sajátosságok, beleértve a nyelvjárásokat, nyelvváltozatokat,
- vizuális kultúra (építészeti emlékek, képzőművészet, iparművészet, népművészet, filmművészet),
- ének-, zenei és táncművészet (zenei örökség, színház, tánc és játék),
- hagyományok, régi és új szokások, kulturális javak, mesterségek, gazdasági élet, ünnepek és jelképek,
- szociológiai és település-földrajzi ismeretek.

b) A nemzetiség történelemalakító és kultúraformáló szerepe, civilizációja

- a nemzetiség magyarországi történelme és irodalma, az anyanemzet, nyelvi (anya)országok történelmének, irodalmának korszakai; az anyanemzet, illetve a nyelvi (anya)országok földrajza,

- nevelés-oktatás-, kultúrtörténet, jelenkor,
- a nemzetiségek más országokban élő csoportjai.

c) Nemzetiségi és állampolgári jogok

- a nemzetiségek jogai, hazai és nemzetközi jogrendszer,
- a nemzetiségek intézményrendszere,
- nemzetközi kapcsolatok.

3. A nemzetiségi népismeret tanítása önálló tantárgyként az adott nemzetiség nyelvén folyik, és szükséges, hogy tanórán kívüli tevékenységek formájában is - a nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján rendelkezésre álló időkereten belül - (mint pl. a szakkörök, a táborok, a kirándulások, a népdal- és tánckörök, a játszókörök, a színjátszó körök, a zenekarok) megjelenjen. Pedagógiaiilag kiemelt értékű a tárgyi és szellemi (néprajzi, népdal stb.) gyűjtőmunka, az alkotó tevékenység, az egyéni, illetve csoportos kutatás, projektmunka.

4. A roma/cigány nemzetiség esetében a nevelés-oktatás nyelve a magyar nyelv is lehet.